Lakimies Johanna Peltorinne
Hallitusneuvos Tiina Muinonen

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle nuorisorangaistusta koskevan lainsäädännön muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 8/2026 vp)

Lakivaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä lausunnon otsikossa mainitussa asiassa. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rikoslakia (39/1889), nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annettua lakia (633/2010) ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettua lakia (400/2015). Ehdotetut muutokset muun muassa lisäisivät nuorisorangaistuksen kuntouttavia elementtejä.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) toteaa lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

Yleistä

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää keskeisenä, että nuorisorangaistus tulisi laajemmin huomioitavaksi seuraamusvaihtoehdoksi alle 18-vuotiaana rikoksen tehneiden nuorten osalta, jotka tarvitsevat erityisesti intensiivistä tukea sosiaalisen selviytymisen edistämiseksi tai rikoskierteen katkaisemiseksi.

Lapsen suojelun näkökulmasta on myös keskeistä, että on riittävät keinot, joilla pyritään edistämään alle 18-vuotiaiden rikoksia tehneiden yhteiskunnallista sopeutumista ja osallistamista yhteiskuntaan sekä ehkäisemään uusintarikollisuutta.

Sosiaali- ja terveysministeriö antoi nuorisorangaistussääntelyn kehittämistä koskevasta työryhmämietinnöstä 1.12.2025 päivätyn lausunnon oikeusministeriölle (VN/27263/2023-STM-43), jossa sosiaali- ja terveysministeriö piti tehtyjä ehdotuksia nuorisorangaistuksen aseman selkiyttämisestä seuraamusjärjestelmässä ja nuorisorangaistuksen käytön lisäämiseksi kannatettavina ja erittäin perusteltuina. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö piti niitä tärkeinä myös lasten edun ja oikeuksien näkökulmasta. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoi jo edellä mainitussa lausunnossaan, että ehdotetut muutokset vahvistavat lapsen etua ja oikeuksia rikosseuraamusjärjestelmässä, koska ehdotetuilla muutoksilla tähdätään muun muassa lapsen yksilöllisen tilanteen huomioimiseen aiempaa paremmin seuraamuksen sisältöä määrätessä, joista esimerkkeinä alaikäisen opiskelun tukeminen ja alaikäisen päihde- tai riippuvuushoitoon osallistuminen osana rangaistusta.

Nuorisorangaistus

Esityksen mukaan nuorisorangaistuksen käyttöä tehostettaisiin pidentämällä rangaistuksen enimmäiskesto yhdestä vuodesta kahteen vuoteen, jotta nuorisorangaistus tulisi laajemmin

harkittavaksi seuraamukseksi erityisesti ehdollisen vankeuden vaihtoehtona. Vaikka ehdotetulla muutoksella voidaan katsoa olevan rangaistusjärjestelmää ankaroittava vaikutus 15–17-vuotiaiden kohdalla, sosiaali- ja terveysministeriö kuitenkin kannattaa tätä muutosta, koska nuorisorangaistukseen sisältyy myös kuntouttavia ja hoidollisia elementtejä, joiden osuutta ehdotetaan vahvistettavaksi nykyisestä. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo aiheelliseksi toistaa jo työryhmämietinnöstä antamassaan lausunnossaan todetun huomion, että pidennetyllä kestolla ja rangaistuksen velvoittavuudella saattaa olla aiempaa enemmän vaikuttavuutta erityisesti vaikeimmassa tilanteessa olevien alaikäisten osallistamisessa yhteiskuntaan ja rikoksettomaan elämäntapaan.

Nuorisorangaistuksen käyttöedellytyksiä ehdotetaan myös laajennettavaksi, ja jatkossa se ehdotetaan soveltuvaksi tapauksissa, joissa rikoksen vakavuus, tekijän syyllisyys tai tekijän aikaisemmat rikokset puoltaisivat nuorisorangaistusta ja ehdollista vankeutta yksin olisi pidettävä riittämättömänä rangaistuksena. Seuraamusselvityksen laatimista koskevia säännöksiä ehdotetaan myös selkiytettävän niin, että seuraamusselvitykseen lisättäisiin säännönmukaisesti arvio siitä, onko rikoksen tehnyt alle 18 v nuori nuorisorangaistukseen sisältyvän intensiivisen tuen tarpeessa sekä velvoitetaan tekemään seuraamusselvitykseen muutoksia nuoren olosuhteissa tapahtuneiden muutosten takia. Nuorisorangaistukseen sisältyvää työelämään tutustumista ja työn tekemiseen perehtymistä ja opintoihin ohjaamista ehdotetaan myös lisättävän. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan ehdotetut muutokset pyrkivät muun ohella edistämään entistä paremmin ja vaikuttavammin alaikäisen rikoksen tekijän sosiaalista integraatiota yhteiskuntaan ja kiinnittymistä rikoksettomaan elämäntapaan estäen myös uusintarikollisuutta ja syrjäytymistä. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että muutoksilla voidaan katsoa olevan erityisesti kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien ja paljon erilaista tukea kumuloituviin ongelmiinsa tarvitsevien 15–17-vuotiaiden tilannetta parantava vaikutus. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää kaikkia ehdotettuja muutoksia nuorisrangaistusta koskien erittäin kannatettavina ja perusteltuina.